

Надреализам

Надреализам (франц. *surréalisme*) базира се на изражавању маште преведене из снова. У почетку се инспирише на теоријама психоанализе Сигмунда Фројда, а касније и Карла Јунга. Као књижевни и уметнички покрет, настао је у Паризу 1924. године, под покровитељством поете Андре Бретона. Бретон је аутор првог надреалистичког манифеста (*Manifeste du surréalisme*). Касније, 1930. и 1934. године, Бретон ће написати и други па и трећи манифест.

Надреализам је књижевни правац који се противи традицији и друштвеним нормама. Песници желе да промене слику света и да ослободе човека свих окова норми и морала. За њих је посебно занимљива људска подсвест.

Надреализам наслеђује дадаизам као покрет и привлачи многе дадаисте. Корени надреализма као уметничког покрета се налазе у сликарима као што су Паоло Учело, Вилијем Блејк и Одилон Редон. Књижевни корени су француски песници Бодлер, Рембо и Аполинер.

Појам надреализам први је користио француски песник Аполинер, 1917. године. У програму за мјузикл Парада (1917), пише:

Аутори мјузикла су постигли јединство слике и плеса, између пластичних уметности и мимике, постављајући основу за нову уметност која тек треба да стигне. Ово ново јединство у мјузиклу Парада је нека врста надреализма, које сматрам почетном тачком за настајање нових уметничких манифестација. У ваздуху се осјећа нова духовна инспирација која ће без сумње привући најбистрије главе уметности нашега доба. Можемо очекивати корените промене у уметности вођене духом универзалности. Једноставно, природно је да уметност напредује истим кораком као и наука и индустрија.

Рене Магрит „Издајство слике“ (1928-1929)

Садржај

Историја надреализма

Уметници укључени у (прву) Париску надреалистичку групу

Српски надреалисти

Види још

Извори

Литература

Спољашње везе

Историја надреализма

Почеци надреализма су се надовезали на дадаизам одакле је дошло много уметника али надреализам има много и изразито шири распон. Као и дада био је то негативан одговор на Први светски рат, али је имао позитивније гледиште- свет може бити промењен и трансформисан у место љубави, слободе и поезије. Надреализам за разлику од дадаизма је разрадио систем који је био у стању да реагује на друштвене, уметничке и филозофске прилике свога доба.

1924. године је Андре Бретон издао надреалистички манифест у коме је дефинисао надреализам као „чист психички аутоматизам“ а ова дефиниција је била схватана врло слободно. Надреализам се дели на два раздобља:

1. Интуитивно раздобље које верује у свемогућност мисли које су постављене над реалношћу. У томе раздобљу до 1926. године се ослања на филозофски реализам и њихов програм је изложио Бретон 1924. године.
2. Политичко доба, када су надреалисти почели да реагују на политички поредак и против колонијализма и то се одразило у другом манифесту надреалиста.

Много популарних уметника надреализма су живели у Француској у Паризу, где је био уметнички центар 20 и 30 година 20. века. Рене Магрит, Хуан Миро, Макс Ернст, Салвадор Дали, Алберто Ђакомети, Ман Реј су међу најрепрезентативнијим. Пабло Пикасо је такође био заинтересован за надреализам, али се није званично укључио у покрет.

Жена и птица (1982) - Барселона, скулптура Хуана Мироа

Захваљујући овој доминацији Француске, овај правац је сматран француским, али је у суштини био светски уметнички покрет. Оглас надреализма је био јако снажан али је доласком фашизма ослабљен и правац је напуштен од великог броја познатих уметника. У популарној култури нарочито у САД надреализам долази преко дела Салвадора Далија, који је био активан надреалиста од 1929. до 1936. и дао то што је сам назвао „Параноичко-Критичка метода“.

Око 1960. године надреализам је почео да се шири и у крајевима у којим до тада нису деловали надреалисти (нпр. у Пакистану)

Уметници укључени у (прву) Париску надреалистичку групу

- Луј Арагон
- Жан Арп
- Жорж Батај
- Андре Бретон
- Ђорђо де Кирико
- Жан Кокто
- Рене Кревел
- Салвадор Дали
- Рене Домал
- Робер Десно
- Пол Елијар
- Макс Ернст
- Давид Гаскојн
- Алберто Ђакомети
- Валентин Иго
- Мишел Лерис
- Рене Магрит
- Роберто Мата
- Хуан Миро
- Андре Масон
- Пјер Навиј
- Мерет Опенхајм
- Бенжамин Пере
- Жак Превер
- Ман Реј
- Филип Супо
- Тристан Цара
- Ив Танги
- Тојен
- Ремедиос Варо
- Ненси Кинар
- Андре Тирион
- Рене Шар

Српски надреалисти

- Салмон Мони де Були (Monny de Bouilly)
- Оскар Давичо
- Милан Дединац
- Младен Димитријевић
- Љубиша Јоцић
- Ђорђе Јовановић
- Ђорђе Костић
- Слободан Кушић
- Душан Матић
- Бранислав Бранко Миловановић
- Растко Петровић
- Коча Поповић
- Петар Поповић
- Ристо Ратковић
- Марко Ристић
- Јелица Живадиновић - Шева Ристић
- Душан Дуда Тимотијевић
- Александар Вучо
- Јулијана Лула Вучо
- Никола Вучо
- Стеван Живадиновић - Ване Бор
- Радојица Живановић Ное

Види још

- Српски надреалисти

Извори

Андре Бретон

- André Breton. *Manifestoes of Surrealism* containing the 1st, 2nd and introduction to a possible 3rd Манифест, додатак роман *Растворљива риба* и политички аспекти надреалистичког покрета. ISBN 978-0-472-17900-8.
- *What is Surrealism?: Selected Writings of André Breton*. ISBN 978-0-87348-822-8.
- André Breton. *Conversations: The Autobiography of Surrealism* (Gallimard 1952) (Paragon House English rev. ed. 1993). ISBN 978-1-56924-970-3.
- André Breton. *The Abridged Dictionary of Surrealism*, reprinted in:
  - Marguerite Bonnet, ed. (1988). *Oeuvres complètes*, 1:328. Paris: Éditions Gallimard.

Литература

- H.W. Janson, Istorija umetnosti, Beograd 1962.
- Ђина Пискел, Општа историја уметности, Београд 1972.
- Markus Steigman/ René Zey- Lexikon der Modernen Kunst Techniken und Stile Hamburg 2002.
- Dejiny umenia, Michael V, Altpatov, Martin 1976
- Umění, Hendrik Willem van Lon, Praha 1939.
- Enciklopedija likovnih umjetnosti, L.Z. FNRJ, Zagreb 1969.
- Мала енциклопедија Просвета, Београд, 1959.
- Svet umenia, IKAR, Bratislava 2002.
- Spozname umenie R. Dickensova a M. Griffildova, B. Bystrica 2004.
- Dejiny umenia, Mladé letá Bratislava 2001.
- Svetové dejiny umenia, B.F. Groslier, Larusse, Praha 1996.

Спољашње везе

- Сајт песника и писца надреалисте (<https://web.archive.org/web/20111220193341/http://nadealan.mojblog.rs/>)
- *Надреалистички манифест* од Андре Бретона, 1924. (<http://www.tcf.ua.edu/Classes/Jbutler/T340/SurManifesto/ManifestoOfSurrealism.htm>)
- Надреализам (<http://www.site-magister.com/surrealis.htm>) (на француском)
- *Шта је надреализам?* Бретоново предавање, Брисел, 1934 (<http://pers-www.wlv.ac.uk/~fa1871/whatsurr.html>)
- Надреалистички сервер (<http://www.madsci.org/~lynn/juju/surr/surrealism.html>)
- Надреалистички покрет у Србији (<https://web.archive.org/web/20060624003701/http://www.serbiansurrealism.com/>)
- Радикална политика надреализма, 1919-1950 (<https://web.archive.org/web/20051220082832/http://www.libcom.org/history/articles/surrealism-politics/index.php>)
- Јован Деретић: Кратка историја српске књижевности (Надреализам) (http://www.rastko.rs/knjizevnost/jderetic_knjiz/jderetic-knjiz_10.html#_Toc412464113)
- Андре Бретон, Манифест надреализма, 1924 - извод из дела на српском језику (<https://web.archive.org/web/20070425203459/http://filozofija.differentia.co.yu/skriptarnica/breton-manifest.htm>)

Преузето из „<https://sr.wikipedia.org/w/index.php?title=Надреализам&oldid=22881437>”

Ова страница је последњи пут уређена на датум 1. фебруар 2020. у 11:45 ч.

Текст је доступан под лиценцом Creative Commons Ауторство—Делити под истим условима; могући су и додатни услови. Погледајте услове коришћења за детаље.